

The background of the entire page is a grayscale field of numerous coronavirus particles. These particles are depicted as spherical bodies with a textured surface and several long, thin, spike-like protrusions extending from them. They are scattered across the frame, with some appearing larger and more detailed than others, creating a sense of depth and density.

COOK

Robin

ikAR

PANDÉMIA

COOK

Robin

K

PANDÉMIA

Preložil Róbert Hrebíček

Robin Cook
PANDEMIC

Copyright © 2018 by Robin Cook
All rights reserved.
Translation © 2019 by Róbert Hrebíček
Jacket design © 2019 by Juraj Šramko
Slovak edition © 2019 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-6996-5

Túto knihu venujem záhadnej jasnozrivosti, ktorou sa vyznačujú niektorí nadaní bádatelia. Umožňuje im, aby sa pozreli na údaje dostupné všetkým a zbadali neobrušené diamanty. Výsledkom je vedecký kvantový skok vpred. Platí to aj o Jennifer A. Doudnovej a Emmanuelle Marie Charpentierovej, ktoré zodpovedajú za metódu úpravy génov CRISPR/Cas9 a jej vyvíjajúce sa permutácie.

Predslov

Počas teplého letného dňa, 17. augusta 2012, vyšlo nové číslo časopisu *Science*, ktoré obsahovalo článok o bakteriálnej imunite. Titulok pôsobil tak ezotericky, že moderátori neskorých nočných tolksou ho mohli pokojne použiť vo svojich monológoch, aby si urobili posmech z vedeckej hatlaniny. Z vydania článku sa však vykľula mimoriadne dôležitá, prelomová udalosť v biológii, a to napriek skromnej predpovedi v záverečnej vete, podľa ktorej opísané mechanizmy „môžu predstavovať veľký potenciál pri zacielení na gény a genómové aplikácie“.*

Iba zriedka sa ktosi vyjadri tak mierne, veď potenciál sa už stihol pretaviť do virtuálnej explózie aplikácií. Článok v časopise *Science* ako prvý zoznámil svet s biologicky aktívnou chimérickou molekulou CRISPR/Cas9. Pochádza z bakteriálneho imunitného systému, ktorý sa vyvinul tak, aby čelil vírusovým útočníkom. Túto nezvyčajnú molekulu, zloženú z troch ľahko vyrobiteľných a lacných bakteriálnych zložiek, možno prispôbiť na vyhľadávanie a modifikovanie génov rastlín či živočíchov. Odrazu sa aj študent strednej školy, vyzbrojený ľahko dostupnými a finančne nenáročnými činidlami a stručnými pokynmi, dokázal naučiť upravovať genetické zloženie živých buniek, ktoré môžu odovzdať zmeny dcérskym bunkám. Vďaka CRISPR/Cas9 sa dá ktorýkoľvek gén so známou sekvenciou nukleotidov odstrániť, nahradiť, aktivovať či inaktivovať, pričom to všetko možno urobiť v čejši garáži. Naozaj je to také ľahké. Až dosiaľ takáto schopnosť existovala iba vo futuristických snoch akademických molekulárnych biológov

* Martin Jinek, Krzysztof Chylinski, Ines Fondara, Michael Hauer, Jennifer Doudna, Emmanuelle Charpentier. „A Programmable Dual-RNA-Guided DNA Endonuclease in Adaptive Bacterial Immunity.“ In *Science*, vol. 337, pp. 816 – 821.

gov, ktorí mali k dispozícii obrovské a drahé laboratóriá. Inými slovami, CRISPR/Cas9 sa náhle zjavila ako mimoriadne účinný a demokratizovaný mechanizmus úpravy génov, schopný prepísať štruktúru života vrátane ľudského. Niet pochyb, že spôsobí revolúciu v medicíne, poľnohospodárstve a živočíšnej výrobe.

Má to však aj tienistú stránku. Lahkosť a dostupnosť tohto univerzálneho a účinného nástroja, ktorý do rúk toľkých neregulovaných hráčov vkladá moc tvorca, sa spája nielen s príslubmi, ale aj s nebezpečenstvami. Keďže potenciálnych aktérov je nepreberné množstvo, situácia vyvoláva ešte väčšie obavy ako rozštiepenie atómu v jadrovej fyzike. Vtedy totiž mohlo samostatne experimentovať iba veľmi málo ľudí s prístupom k potrebným surovinám a vybaveniu. V prípade CRISPR/Cas9 otázka znie tak, či sa budúci experimentátori – nech už pôjde o svetovo známych biológov, štedro financovaných podnikateľov alebo stredoškolských študentov – budú riadiť etickými obavami, príležitosťou maximalizovať vlastnú individuálnu výhodu alebo vrtochom, pričom prejavia iba malý či nulový záujem o následky pre planétu a celé ľudstvo. *Pandémia* je príbeh o takomto nebezpečenstve.

Prológ

1. časť
Streda
7. apríla
13.45

Dvadsaťosemročný David Čao odbočil na mimoúrovňovej križovatke na výjazde z medzištátnej cesty 80 na New Jersey 661. Smeroval na juh k mestečku Dover, zastrčenému v pomerne vidieckej severozápadnej časti štátu.

Trasu poznal dobre, pretože za posledných päť rokov ju prešiel stovky ráz. V stredu na obed bola premávka relatívne slabá, preto jazda trvala krátko, iba čosi vyše hodiny. Ako zvyčajne, aj tentoraz odbočil na medzištátnu cestu hneď po tom, čo prešiel na druhú stranu Mosta Georgea Washingtona. Dorazil tam zo zdravotného strediska Kolumbijskej univerzity na hornom Manhattane, kde si v Ústave systémovej biológie Kolumbijskej univerzity robil PhD. v oblasti genetiky a bioinformatiky.

Ako mal vo zvyku, keď smeroval do Doveru, aj dnes sa viezol sám. Aj tentoraz išlo o povinnosť voči panovačnému otcovi Wejovi, za ktorého sa David, pravdupovediac, trochu hanbil. Rovnako ako veľa iných úspešných čínskych podnikateľov, aj Wej sa vyšvihol na vrchol hospodárskeho zázraku, aký predstavovala moderná Čína. Dnes, keď sa stal miliardárom, túžil po odchode z Čínskej ľudovej republiky, pretože uprednostňoval voľnejšie podnikateľské prostredie Spojených štátov amerických. David sa domnieval, že takýto postoj zaváňa zradou. Urážal jeho hrdosť na mimoriadny pokrok a súvislé dejiny vlasti.

Davidovo krstné meno znelo Tačchüan, no keď ho otec pred deviatimi rokmi poslal do USA, aby na MIT študoval biotechnológiu a mikrobiológiu, potreboval meno prispôsobené Západu. Čao Tačchüan by totiž nestačilo, najmä vzhľadom na čínsky zvyk uvádzať najskôr priezvisko. Túžil po americkom mene, ktoré by ľudí nemiatlo a zby-

točne naňho neupozorňovalo, pretože vedel, akú veľkú úlohu zohráva v americkej spoločnosti diskriminácia. Aby problém vyriešil, vygúglil si obľúbené chlapčenské mená v USA. Voľba bola jednoduchá, keďže *David* sa začínal tými istými dvoma písmenami ako *Daquan*, teda Tačchüan v prepise do angličtiny, a takisto mal dve slabiky. Hoci mu istý čas trvalo, kým si na nové meno zvykol, teraz, keď sa mu to už podarilo, celkom sa mu páčilo. Napriek tomu sa tešil, že keď sa napokon vráti do Číny, meno si zmení naspäť na Čao Tačchüan. Mal v pláne presťahovať sa tam, len čo na druhý rok získa titul PhD., a napokon riadiť otcove biotechnologické a farmaceutické spoločnosti, ak ešte vôbec budú sídliť v Číne. Jeho najväčšou obavou bolo, že sa podarí otcovi presunúť všetky firmy mimo Čínskej ľudovej republiky.

Na vedľajšej ceste sa prinútil spomaliť. Vedel, že rád dupne na plyn, najmä v novom aute, matnom čiernom kupé Lexus LC 500, ktoré mu na posledné narodeniny daroval otec. Vozidlo mal rád, no veľmi ho nenadchýnalo. Otcovi zdôraznil, že chce lamborghini, aké predtým dostal jeho priateľ, takisto čínsky doktorand. Otec však preňho typickým spôsobom požiadavku odignoroval. Prebehlo to podobne ako rozhodnutie, aby David prišiel študovať na vysokú školu do USA. Jasne povedal, že radšej zostane v Šanghaji a bude navštevovať Šanghajskú univerzitu Ťiao Tchung, kde otcovi udelili titul v oblasti biotechnológie. Otec si však jeho postoj nevšímal. David pochyboval, že otec si uvedomuje jeho odlišné názory na nejaké problémy. V tomto zmysle sa otec správal ako stará škola a vyžadoval si bezvýhradnú synovskú úctu.

David odbočil z NJ 661 a ešte väčšmi spomalil. V New Jersey už dostal viac ako dosť pokút za prekročenie rýchlosti a otec sa mu vyhrážal odobratím auta. Bolo to posledné, po čom túžil, pretože šoféroval rád. viesť motorové vozidlo znamenalo preňho únik. Teraz sa ocitol na vidieckej ceste obklopenej poľami, ktoré sa práve začínali zelenieť. Kde-tu sa tiahli úseky bezlistého lesa. Po niekoľkých kilometroch sa vynorila prvá časť otcovho rozsiahleho podnikateľského panstva. Nemocnica v Doverskom údolí predstavovala pôsobivo moderné súkromné zariadenie, ktorého úplná renovácia sa práve chýlila ku koncu. V predchádzajúcej inkarnácii to bola malá starnúca komunitná nemocnica združená s opatrovateľským ústavom, ktorú Davidov otec

kúpou zachránil pred bankrotom. Len čo sa stal jej majiteľom, na prekvapenie a radosť okolitých miest začal do nej nalievať kapitál.

David prefrčal popri takmer dokončenej nemocnici, o ktorej vedel, že okrem iných špičkových aktív sa pýši supermodernými operačnými sálami. Uvedomoval si, že otcovým zámerom je vybudovať z inštitúcie svetové centrum liečby rakoviny, génovej terapie, umelého oplodnenia a transplantácie, aby využil obrovské finančné príležitosti, ktoré sa mu naskytili prostredníctvom metódy CRISPR/Cas9.

Vedľa Nemocnice v Doverskom údolí sa týčil ďalší moderný architektonický komplex – otcova spoločnosť GeneRx, americká obdoba šanghajskej firmy s podobným názvom. Sídlil tam mozog americkej prevádzky, ktorú riadila mohutná pracovná sila. Pozostávala najmä z čínskych biotechnologických inžinierov a technikov, ktorých tam doviezol Davidov otec, vrátane úctyhodného zástupu stážistov pochádzajúcich zo všetkých významných biotechnologických programov početných čínskych univerzít. Priestranný komplex obklopoval vysoký pletivový plot, na ktorého vrchole sa vynímal ostnatý drôt. Do okolitého lesa pokračoval po oboch stranách bezpečnostnej boudky, ktorá stála uprostred prístupovej cesty sčasti skrytá vo vysokom vřdzyzelenom poraste.

Inokedy by David iba podišiel k závore a očakával, že ju službukonajúci strážnik zdvihne, no keďže mal pomerne nové auto, zastal pri bezpečnostnej boudke a spustil okno. Okamžite ho pozdravil jeden zo strážnikov, ktorý ho oslovil v mandarínskej čínštine a privítal naspäť v GeneRx.

„Smerujete k hlavnej budove?“ spýtal sa strážnik.

„Nie,“ odvetil David. „K Farme na predstavenie.“

Muž sa zasmial a vyhlásil, že účasť bude hojná. Nato zdvihol závoru.

David prešiel popri vchode do viacposchodového parkoviska, z pravej strany obišiel hlavnú budovu a pokračoval do lesnatej oblasti. Po niekoľkých zákrutách ho cesta priviedla na ďalšiu čistinku a k druhému parkovisku. Za ním stála farebne zladená stavba, ktorá pozostávala z troch krídel v tvare písmena T s valbovou strechou dvíhajúcou sa vzadu. Vpredu sa vynímala tabuľa s nápisom FARMÁRSKY ÚSTAV, no David vedel, že budovu tak nikto nevolá. Bola známa jednoducho ako Farma.

David si uvedomoval, že trochu mešká, preto rýchlo našiel miesto na parkovanie a pribehol k prednému vchodu. Po piatich minútach už bol

v strednom krídle, kde sa prezliekol do čistého odevu a nasadil si masku a chirurgickú čiapku. Mal totiž namierené do sterilnej oblasti, z ktorej sa iba odčerpával vzduch podobne ako v izolačnej miestnosti v nemocnici. Vyparádeneho ho skontroloval technik, aby si bol istý, že je primerane chránený. Potom prešiel lietacími dverami a vstúpil do sterilnej oblasti. V tejto časti Farmy žili klonované a sterilné ošípané, ktorých genómy modifikovali pomocou CRISPR/Cas9. Bolo tam viacero iných zón určených ďalším druhom živočíchov vrátane kôz, oviec, kráv, opíc, psov, myši, potkanov a fretiek. Farmársky ústav predstavoval nový smer farmák – makromolekulové biofarmaká na báze bielkovín vznikali v telách živočíchov, nie pri chemických procesoch či vo fermentačných kadiach.

David kráčal úplne bielou chodbou k dverám s nápisom INSEMINAČNÁ MIESTNOSŤ a vošiel dnu. V miestnosti so štvorcovým pôdorysom a stredovou preliačinou stála veľká, prevažne biela ošípaná v plodnom období. Bol tam aj vysoký muž, v ktorom David spoznal hlavného veterinára Farmy. Prasniciu držala hŕstka asistentov. Po obvode miestnosti postávalo asi dvadsať ďalších ľudí. David spoznal iba dvoch, pretože všetci mali na sebe rovnaký odev ako on a ich totožnosť zahalovali rúška, čiapky a plášte. Dve osoby, ktoré rozlíšil, boli jeho otec Wej Čao a jeho pravá ruka Kchang-Dä Rjang. Spoznať otca bolo ľahké vďaka jeho jedinečnej siluete. Meral stodeväťdesiatšesť centimetrov, takže bol vysoký a dominantný. David, ktorý dosahoval výšku stodeväťdesiatjeden centimetrov, za ním v tomto smere veľmi nezaostával. Otec však vynikal najmä postavou, predovšetkým šírkou pliec a obvodom pása, ktorý bol napriek pribúdajúcim rokom ešte stále pozoruhodne úzky. V sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia chodil Wej Čao na univerzitu a vtedy si zvolil jedinečného hrdinu Arnolda Schwarzeneggera. Stal sa kulturistom, a hoci sa všetko začalo ako pobláznenie, vznikla z toho celoživotná závislosť. Koníčku sa venoval aj teraz, po šesťdesiatke, i keď v značne obmedzenej forme. Kchang-Dä vyzeral vďaka telesnej konštrukcii tenkej ako zápalka úplne inak. Zdalo sa, že jeho plášť visí na drôtenom vešiaku. Oči mal ako trnky, takže pripomínal dravého vtáka.

David úmyselne pristúpil k otcovi, aby si bol istý, že si všimne jeho prítomnosť. Postrehol ju, no David okamžite pochopil, že otca neteší, že

prišiel neskôr, ako mu prikázal. David to urobil schválne, pretože dokázal zo svojho pasívno-agresívneho správania vyťažiť trochu radosti.

Zverolekár, ktorý mal na hlave baterku, sa vzpriamril a striekačkou v ruke naznačil Wejovi, že všetko je pripravené. Jeden z asistentov predtým použil zrkadlo, takže otvor maternice bol pravdepodobne viditeľný.

Wej si odkašľal a prehovoril tak, aby ho všetci počuli, najskôr v mandarínskej čínštine, potom po anglicky: „Vitajte, všetci! Máme tu zástupcov celého tímu vrátane molekulárnych biológov zaoberajúcich sa CRISPR/Cas9, odborníkov na kmeňové bunky, genetikov, embryológov a veterinárov. Všetci sme tu, aby sme sa stali svedkami jedného malého kroku pre človeka a jedného obrovského skoku pre ľudstvo.“

Pri narážke na prístátie zástupcov USA na Mesiaci sa ozval krátky silený smiech. „Ako všetci viete, GeneRx zúfalo potrebuje ďalší príjmový tok. Moje plány financovania našich amerických aktivít totiž narušili Si Ťin-pching, politbyro a Čínska ľudová banka. Všetci sa sprisahali, aby celkovo obmedzili odliv kapitálu. Som presvedčený, že to, čo tu dnes robíme, zmenší tento problém na minimum a pomôže GeneRx dosiahnuť prvenstvo, získať dôležité patenty a zožať úrodu. Dnes implantujeme desať klonovaných zákazkových embryí. Na zabezpečenie víťazstva nám stačí úspech jedného. Budúci týždeň vykonáme druhú implantáciu, aby sme sa dozvedeli odpoveď na kľúčovú otázku, čo je lepšie – chimérická ošípaná, alebo transgénná ošípaná. Vďaka CRISPR/Cas9 máme na výber. Všetkým vám ďakujem, že ste tak usilovne pracovali, aby mohol nadísť tento deň. Bude to prvá ošípaná, ktorú z imunologického hľadiska navrhne na zákazku. Som absolútne presvedčený, že čoskoro povedie k stovkám a napokon tisícom takých stvorení.“

Wej dokončil stručné poznámky a vošiel do „jamy“, aby na vlastné oči pozoroval insemináciu. Kchang-Dä zostal na mieste a David pristúpil k nemu. Kútikom oka ho sledoval, pričom nespúšťal zrak z Weja. Nechcel, aby otec zbadal, že sa spolu rozprávajú. Odhadoval, že Kchang-Dä nemôže vážiť viac ako tridsaťšesť kíl. Jeho vyzíabnutosť pripisoval tomu, že vyrastal v Severnej Kórei a v detstve hladoval. Hoci pred tridsiatimi ôsmimi rokmi sa mu podarilo emigrovať do Číny, nikdy nedosiahol hmotnosť, akú by mal, keby v mladosti netrpel ťažkou podvýživou. David ho poznal tak dlho, ako mu pamäť siahala. Komunistická

strana ho totiž poslala, aby pre Weja pracoval v jeho celkom prvej biotechnologickej spoločnosti, kde sa osvedčil ako neúnavný a absolútne oddaný pracovník. Dokonca sa vzdelal v oblasti biológie a biotechnológie. Keďže nemal rodinu, zostal bývať v malej izbe vo Wejovom dome napriek tomu, že Wej vedel, že je v podstate špión. Vďaka tejto blízkosti sa David a Kchang-Dä zblížili a puto si udržali najmä potom, čo sa obaja neočakávane a tak trochu neradi ocitli v Spojených štátoch amerických. V New Jersey zistili, že ich spája želanie, aby Wejovo podnikanie v USA stroskotalo. Potom by sa totiž mohli všetci vrátiť do Číny.

David sa naklonil ku Kórejčanovi a polohlasom sa spýtal: „Urobili ste, čo som vám naznačil?“

„Áno,“ odvetil Kchang-Dä. Býval skúpy na slovo.

„Raz alebo niekoľkokrát?“ vyzvedal David. Ako Wejov spoľahlivý asistent mal Kchang-Dä bezkonkurenčný prístup k celému komplexu. Býval na Wejovom neďalekom súkromnom pozemku a bol skôr prívesok ako pomocník.

„Trikrát, ako ste navrhli,“ ubezpečil ho Kchang-Dä. „Dal som to do pitnej vody. Bude to fungovať?“

„Nemôžeme si byť istí,“ priznal David. „Celý tento projekt je pre nás všetkých priekopnícky. Určite to však bolo toxické pre bunky ľudských obličiek v tkanivovej kultúre, takže keby som musel hádať, povedal by som, že to bude fungovať skvele – možno až priveľmi!“

2. časť
Po siedmich mesiacoch
Pondelok
5. novembra
9.10

„Počkajte! Vydržte!“ zvolala Carol. Práve vošla do stanice metra na Štyridsiatej piatej ulici v brooklynskej štvrti Sunset Park a zbadala, že súprava R už stojí na nástupišti. Na jej zdesenie dorazila skôr, preto urobila čosi, čo od nej Newyorčania neočakávali.

Carol pevne zovrela nový miniatúrny batoh Gucci a rozbehla sa. Nešlo jej to ľahko z dôvodov, ktoré natoľko nesúviseli s oblečením – mala na sebe obľúbené šaty a topánky s pomerne vysokými podpätkami –, ale skôr s telesnou výdržou. Akýkoľvek beh pre ňu znamenal

výkon, ktorého až donedávna vyše roka nebola schopná. Utekala a pritom horúčkovito mávala voľnou rukou v nádeji, že zaujme pozornosť sprievodkyne, ktorá nechá dvere pootvorené.

Bol to pre ňu herkulovský výkon, pretože vôbec nebola vo forme, a keď naskočila do súpravy, nápadne dychčala. Okrem toho pocítila, že jej v hrudi búši srdce, čo ju trochu znepokojilo. Verila však, že sa čochvíľa upokojí, a naozaj sa tak stalo. Posledný mesiac s náboženenskou zanietenosťou chodievala do fitnesscentra a na bežeckom trenažéri každý druhý deň strávila dvadsať minút. Pokladala to za úžasný pokrok. Keby bol niekto pred štyrmi mesiacmi predpovedal, že bude v tejto fáze života toľko cvičiť, označila by ho za čistého blázna. Azda netreba zdôrazňovať, že ju to nadchýnalo. Vďaka tomu, že opäť dokázala utekať, cítila sa v mnohých smeroch znovuzrodená.

Sotva nastúpila, dvere sa zatvorili a súprava vyrazila smerom na Manhattan. Aby udržala rovnováhu, chytila sa jednej zo zvislých tyčí, ktoré prebiehali od dlážky k stropu, a rozhladla sa po vhodnom mieste na sedenie. Keďže od východiskovej stanice na Deväťdesiatej piatej ulici vo štvrti Bay Ridge súprava zastavila iba šesťkrát a bolo už deväť jedenásť, teda prakticky po rannej dopravnej špičke, voľných miest zbadala veľa. Ako skúsená cestovateľka metrom však vedela, že niektoré sú lepšie ako iné. Nebolo zriedkavé, že človeka vo vozni ktosi otravoval, a venovať pozornosť detailom sa často oplátilo. Onedlho si všimla sľubné miesto, od ktorého ju delili iba tri metre.

Len čo súprava dosiahla požadovanú rýchlosť, Carol vykročila k sedadlu, na ktoré sa zamerala. Susedné miesta neboli obsadené. Najbližšími ľuďmi, ktorých od nej delilo jedno prázdne sedadlo, boli postarší dobre oblečený Afroameričan a atraktívna beloška. Carol odhadovala, že má približne toľko rokov ako ona, teda dvadsaťosem. Štíhla žena na ňu urobila dojem štýlom a kvalitou neformálnych, no elegantných šiat. Jej účes sa priveľmi nelíšil od Carolinho. Podholené tmavohnedé vlasy zväčša prekrývala odfarbená blond prehadzovačka. Carol uvažovala, či náhodou nechodia k tej istej kaderníčke. Posadila sa a vymenila si so ženou letný pohľad a úsmev. Tvorilo to súčasť New Yorku, ktorý zbožňovala. Človek nikdy nevedel, na koho natrafí. Život tu bol oveľa zaujímavejší ako v newjerseyskom zapadákovke, kde vy-

rastala. Tam si ľudia na čosi zvykli ešte ako tínedžeri a už nikdy nevykúšali nič nové či vzrušujúce.

Mala pred sebou dlhú cestu metrom, preto si urobila pohodlie. Z batoha vytiahla iPhone, aby si prečítala znepokojujúce esemesky, čo si v poslednom čase vymieňala s Helen, so ženou, s ktorou sa plánovala zosobášiť, no iba vtedy, ak sa zbaví vážnych zdravotných problémov. Smutnou iróniou osudu bolo, že príznaky takmer vymizli, no vzťah prechádzal zaťažkávacou skúškou. Nastal v ňom obrat k horšiemu, a to až do tej miery, že Carol sa nedávno odsťahovala z bytu v brooklynskej štvrti Borough Park, kde spolu bývali, do vlastnej garsónky v Sunset Parku. Všetko sa to udialo pomerne náhle. Takmer pred troma mesiacmi, keď sa Carol v nemocnici podrobila operácii, ktorá jej zachránila život, Helen k sebe pozvala drahého starého priateľa zo strednej školy Johna Carvera. Ocitol sa v New Yorku a potreboval byt. Hľadala emočnú podporu, kohosi, kto by ju utešil, kým prekonávala strach z toho, že Carol zomrie. Potom sa však stalo čosi neočakávané.

Za vyčerpávajúcich emočných okolností a vďaka intímnej blízkosti sa starý romantický vzťah medzi Helen a Johnom znovu oživil. Napokon sa ukázalo, že Carol prežije, a Helen dúfala, že prejaví pochopenie a Johna prijme ako trvalú tretiu stranu v ich vzťahu.

Hoci Carol spočiatku cítila zdesenie a šok, po strese z hospitalizácie a hroziacej smrti v dôsledku zúfalej potreby lásky a prijatia nekonvenčné usporiadanie niekoľko mesiacov naozaj skúšala. Nebolo to však nič pre ňu. Ako trinásťročná sa zmierila so svojou sexuálnou orientáciou a prispôsobila sa jej. S pribúdajúcimi rokmi si ňou bola čoraz istejšia.

Znova si prečítala všetky esemesky a opätovne prežila emócie, ktoré sa s nimi spájali, no jej duševnému rozpoloženiu to vôbec nepomohlo. Prinútila sa pozrieť na tetovanie, ktoré si pred šiestimi mesiacmi nechala urobiť spolu s Helen. Bolo ťažké nevšimáť si ho, pretože sa vynímalo na prednej strane jej pravého predlaktia. Kúsok skladačky ležal vedľa svojho predpokladaného zdroja. Oba kúsky boli nakreslené so zreteľom na perspektívu, aby pôsobili realistickejšie, a základňa zdroja hýrila dúhovými farbami. Na Carolinom kúsku bolo Helenino meno, na Heleninom zasa Carolino. Carol ho vždy zbožňovala a až doteraz naň bola

hrdá. Cieľom tejto cesty však bolo vrátiť sa do salóna na strednom Manhattane, kde si dali spraviť tetovanie, a podniknúť čosi na vymazanie bolestivej spomienky na všetko, čo sa medzi nimi pokazilo. Carol netušila, z akých možností si bude môcť vybrať, no predpokladala, že tetovač niečo vymyslí. Vďaka ceste aspoň mala čo robiť, pretože ku kariére v reklame sa nestihla vrátiť. Nemala to v úmysle ešte celý mesiac. Tak totiž znela dohoda, ktorú uzavrela so svojím lekárom.

Súprava prechádzala Brooklynom smerom na sever, na každej z mnohých zastávok nastúpili ľudia, no iba málokto vystúpil. Vo chvíli, keď sa blížili k tunelu na Manhattan, bola takmer taká plná ako v dopravnej špičke. Práve vtedy si Carol všimla prvý znepokojujúci príznak – zimnicu, po ktorej sa celá rozochvela. Akoby do vozňa metra vtrhol poryv arktického vzduchu. Prišlo to tak náhle, že Carol sa inštinktívne rozhládla okolo seba, aby zistila, či chlad zasiahol aj ostatných. Okamžite však pochopila, že jeho zdrojom bolo jej vlastné telo. Najskôr pocítila nutkanie zmerať si pulz. S úľavou zistila, že je úplne normálny. Chvíľu zadržovala dych a odhadovala, či sa nepríjemný pocit vráti. Nestalo sa to, aspoň nie hneď. Namiesto neho ju však zachvátila slabosť. Zdalo sa jej, že keby sa pokúsila postaviť, nepodarilo by sa jej to.

V ruke ešte stále držala mobil, a tak skontrolovala, či je signál silný. Bol, preto rozmýšľala, že zavolá svojmu lekárovi do New Jersey. Zaváhala však, pretože nevedela, čo presne by mu mala povedať. Náhla slabosť jej nepripadala ako náležitý príznak, s ktorým sa má človek obrátiť na doktora. Vyznievala priveľmi neurčito. Carol si bola istá, že lekár jej povie, aby sa ozvala znova, ak slabosť neustúpi alebo sa vráti zimnica. Rozhodla sa, že počká, a vystrčila akési vnútorné tykadlá, aby zachytila akékoľvek nezvyčajné pocity. Zadívala sa na tváre, ktoré mala na dohľad. Nikto si ju nevšímal, všetci boli na seba natlačení ako sardinky.

Súprava vošla na Manhattan a Carol sa trochu uvoľnila. Stále ju trápil pocit slabosti, no nezintenzívňoval sa, a hoci zimnica ju zachvátila ešte niekoľko ráz, s prvým náporom sa nedala porovnať. Povedala si, že pravdepodobne iba dostala slabú horúčku. Súprava zastala na Canal Street a Carol uvažovala, že vystúpi, no bála sa postaviť. Keby spadla, priveľmi by sa hanbila. Rovnako rozmýšľala na Prince Street

a potom už všetko išlo dolu vodou. Začalo sa jej ťažko dýchať a jej stav sa rýchlo zhoršoval. Na stanici Union Square, kde očakávala hromadné vystupovanie a nastupovanie, začalo na ňu doliehať zúfalstvo. Potrebovala vzduch, no dolné končatiny jej vypovedali poslušnosť.

Dvere vozňa sa otvorili, telefón jej vyklzol z ruky a spadol na dlážku. V zlomku sekundy ho schytil akýsi otrhanec, ktorý predtým sledoval jej správanie. Len čo mal mobil v ruke, splynul s davom vystupujúcim z nabitého vagóna. Carol sa pokúsila zvolať, že potrebuje pomoc, no spomedzi pier jej nevyšli nijaké slová. Usilovala sa dýchať. V kútikoch úst sa jej zjavilo trocha peny. Nohy vtiahla pod seba a zmobilizovala posledné zvyšky síl, aby sa postavila, no len čo sa odtisla od sedadla, zrútila sa. Spadla na nohy ľudí, čo stáli v tesnej blízkosti lavice, na ktorej dovtedy sedela. Cestujúci sa uhýbali, aby jej poskytli viac priestoru, no nemali sa kam presunúť. Jeden z nich sa pokúsil zastaviť jej pád, ale nepodarilo sa mu to, pretože Carol pripomínala skôr mŕtvu váhu. Vyznelo milosrdne, že stratila vedomie a zosunula sa ako handrová bárika, ktorú sčasti podopierali dolné končatiny spolucestujúcich.

Rovnako rýchlo ako jej predtým zmizol mobil, teraz prišla o batoh Gucci. Niekoľko spolucestujúcich sa pokúšalo zadržať páchatela, ktorý takisto stihol vystúpiť, skôr ako sa dvere zatvorili. Pozornosť však rýchlo presunuli naspäť na Carol, ktorá sa medzičasom začala neovládateľne mykať a zmodrala. Všetkým bolo jasné, že je vážne chorá a zápasí o každý nádych. Viacerí majitelia telefónov vytukali deväťstojeedenásť. Napokon sa súprava vyrútila vpred a ďalší zorientovaný cestujúci upovedomil sprievodkyňu. Tá sa vzápätí pretlačila davom a zlú správu oznámila vodičovi. V okamihu, keď dorazila ku Carol, interkom ožil. Zaznela informácia, že súprava, v ktorej sa nachádza chorá cestujúca, na ďalšej stanici na Dvadsiatej tretej ulici na neurčitý čas zastane. Niekoľko ľudí hlasno zamrmlalo. Takýto problém sa totiž v newyorskom metre vyskytoval až príčasto a znepríjemňoval život tisícom pasažierov, ktorým nič nebolo.

Sprievodkyňa okamžite pochopila, že Carolin stav je vážny. Doľahol na ňu zmätok a nevedela, čo má robiť. Pripadala si bezmocná. Neabsolvovala nijaký kurz prvej pomoci, azda s výnimkou poskytnutia kardiopulmonálnej resuscitácie, ktorá v tomto prípade nebola indikovaná,

pretože Carol mala pulz a dýchala. Všetci prítomní rýchlo pochopili, že nie je poruke nijaký milosrdný samaritán s lekársnym vzdelaním. Vodič v prvom vozni zatiaľ na naliehavý stav upozornil železničné riadiace centrum, kde ho ubezpečili, že do stanice vysielajú záchranársky tím.

Súprava zastala na Dvadsiatej tretej ulici, no trvalo vyše dvadsať minút, kým dorazili maskovaní záchranári. Dovtedy mnoho cestujúcich vystúpilo, aby sa poobzerali po iných možnostiach dopravy. Záchranári teda mali ku Carol pomerne voľný prístup. Našli modravú pacientku s nehmatateľným pulzom a nemerateľným krvným tlakom, ktorá sotva – ak vôbec – dýchala a prestala si ovládať močový mechúr. Nasadili jej masku, ktorú napojili na zdroj kyslíka, potom Carol rýchlo zdvihli a premiestnili na pojazdné lôžko. Nato ju bleskovo vyniesli z vozňa na ulicu a naložili do čakajúcej sanitky.

S húkajúcou sirénou si rýchlo kliesnili cestu mestom, až napokon odbočili k vykladacej plošine pred urgentným príjmom Bellevueskej nemocnice. Kým ju vynášali zo sanitky, zdravotná sestra zodpovedná za triedenie pacientov potvrdila, že jej prestalo biť srdce. Jeden zo záchranárov vyskočil na pojazdné lôžko, ostatní ho rýchlo tlačili dovnútra urgentného príjmu. Napokon sa s ním vrátili do jednej z traumatologických miestností s pokrikom o zastavení činnosti srdca. Vzápätí sa aktivoval resuscitačný tím, ktorý bol na takéto situácie pripravený a pozostával z neatestovaného lekára, praktickej sestry a neatestovaného lekára zodpovedného za anestéziu. Vzhľadom na anamnézu dýchacích ťažkostí, ktorú poskytli spolucestujúci z metra, pacientku intubovali a spustili pretlakovú ventiláciu. Asistované dýchanie si vyžadovalo šokujúco vysoký tlak, čo svedčilo o stuhnutých pľúcach a nemožnosti ventilácie.

Keďže Carol nebilo srdce a nedýchala, o desať dvadsaťtri ju vyhlásili za mŕtvu a prikryli plachtou. Jediný problém spočíval v tom, že nikto nevedel, ako sa volá. Úradníčka na urgentnom prijme zatelefonovala do newyorského ÚHSL, mŕtvej priradila dočasné meno Jane Doeová a vysvetlila, že pri sebe nemala nijaký preukaz totožnosti a nikto ju nesprevádzal. Pojazdne lôžko s Carol bez zbytočných ceremónií postavili do kúta, aby tam čakalo na dodávku z ÚHSL. Pod bielou plachtou bola do teraz oblečená v krásnych šatách a z úst jej trčala endotracheálna rúrka.

[1]

**Neskôr v to dopoludnie
Pondelok
5. novembra 10.30**

Do pol jedenástej v newyorskom Ústave hlavného súdneho lekárstva, teda ÚHSL, začali používať všetkých osem pitevných stolov, pretože tím sa snažil udržať krok s požiadavkami. Cez víkend sa nahromadilo desať tiel, ktoré nepokladali za forenzné nalievavé prípady a odložili ich na pondelok dopoludnia. Medzi nedeľňajším podvečerom a pondelňajším ránom pribudlo šesť ďalších mŕtvol. Najrušnejší býval stôl číslo jeden, ten, ktorý stál najďalej od umývadiel z nehrdzavejúcej ocele. Uprednostňoval ho Dr. Jack Stapleton. Takmer každé ráno dorazil do „jamy“ ako prvý lekár, a preto si mohol vybrať pôsobisko. Vinniemu Amendolovi, technikovi, s ktorým zvyčajne tvoril tandem, vždy vpravieval, aby ho obsadil. Stál na okraji a bol trochu izolovaný od hlavného zmätku, ktorý v pitevni panoval, keď sa používali všetky stoly. V tej chvíli sa Jack púšťal už do tretieho prípadu, zatiaľ čo na ostatných stoloch sa ešte len začínalo s prvým.

„Ideme na to!“ zvolal Jack a vystrel sa. Na pravej strane hlavy obeť práve starostlivo vyholil spletené vlasy mokré od krvi. Dával si veľký pozor, aby nezdeformoval ranu, ktorú sa usiloval odhaliť. Bolo zrejmé, že tri až päť centimetrov nad pravým uchom sa vyníma dokonale okrúhla tmavočervená až čierna lézia, ktorú obklopuje úzka kruhová odrenina. Pacientka ležala na chrbte, hlavu mala otočenú doľava a podloženú dreveným kvádom. Bola nahá a taká bledá, že si ju mohli pomýliť s modelkou v múzeu voskových figurín.

„Je vstrel okrúhly alebo oválny?“ Jack obľuboval didaktický štýl a často ho používal aj vtedy, keď ostatní nepočúvali. Tak to neraz bolo v prípade, že pracoval s Vinniem. Ten mal vo zvyku občas vypnúť. Dnes dopoludnia sa však Jack dočkal pozorného publika. Ukázal sa tam totiž detektív kapitán Lou Soldano, starý priateľ Jacka i jeho manželky Laurie. V priebehu rokov si začal naozaj ceniť obrovský prínos, ktorý pre políciu malo súdne lekárstvo, najmä pokiaľ išlo o vyšetrovanie zabitia, teda jeho špecializáciu. Vždy keď si myslel, že vyšetrovaniu môže pomôcť forenzná medicína, dal si záležať na tom, aby sledoval

pitvu. Hoci už viacero mesiacov sa taký prípad neobjavil, v to dopoludnie zaznamenali tri.

„Povedal by som, že okrúhly,“ odvetil Lou. Stál oproti Jackovi na ľavej strane pacientky. Zdržoval sa tam aj Vinnie. Vedľa Jacka bol druhý technik Carlos Sanchez, ktorého v ÚHSL zamestnali prednedávnom, takže sa ešte stále oboznamoval s novou prácou. Vinnie ako jeden zo skúsenejších technikov zvyčajne zaučal nováčikov – dbal na to, aby s ním úzko spolupracovali. Jack si na tento postup už zvykol, a ak ho priveľmi nespomaľoval, zvyčajne mu neprekážal. Patril medzi ľudí, ktorí neradi márnili čas, a na neschopnosť nemal trpezlivosť. Carlos naňho zatiaľ neurobil ktovieaký dojem. Neprevinil sa ničím konkrétnym, išlo skôr o jeho postoj. Zdalo sa, že o prácu nemá veľký záujem.

„Súhlasím,“ pritakal Jack. „Vinnie?“

„Okrúhly,“ odvetil technik a vyvrátil oči dohora. Vinnie a Jack spolu pracovali počas mnohých rokov už toľko ráz, že vedeli predvídať správanie toho druhého. Vinnie pochopil, čo vyplýva z tónu, ktorý Jack nasadil: podľa všetkého sa začne vzdelávacie sedenie. To vždy znamenalo, že pitva bude trvať oveľa dlhšie ako zvyčajne a Vinnie si nebude môcť spraviť prestávku na kávu, ktorú si vždy robieval po treťom prípade. Od tohto nápoja bol závislý a poslednú šálku si doprial tesne po siedmej ráno.

„Pán Sanchez?“ spýtal sa Jack a nevšimol si Vinnieho trucovanie.

„Ha?“ vyhrkol Carlos.

Jack sa obrátil a pozrel novému zamestnancovi do očí, ktoré mu bolo cez plastovú masku sotva vidieť. „Bránime vám v nejakej inej, zaujímavejšej práci, pán Sanchez?“ opýtal sa sarkasticky, no viac to nerozoberal a otočil sa naspäť k Louovi. „Určite je okrúhly, čo znamená, že náboj vošiel kolmo na rovinu lebky. Mimochodom, celkom isto ho nemožno opísať ako hviezdicovitý či zúbkovaný. Vidíš pri okraji rany nejaké bodky?“ Červené škvrnky v koži, ktoré niekedy obklopovali strelné rany, vznikali preto, lebo z hlavne spolu s nábojom vyšli aj zvyšky strelného prachu.

„Nie, azda iba na ušnici,“ poznamenal Lou. Usiloval sa pôsobiť optimisticky.